

**PEDAGOGERS STRATEGIER OCH BEMÖTANDE
GENTEMOT VÅRDNADSHAVARE I EN
MÅNGKULTURELL FÖRSKOLA UR ETT
GENUSPERSPEKTIV**

Grundnivå
Pedagogiskt arbete

Karin Eliasson
Paulina Steen

2019-FÖRSK-G97

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Förskolläraryrket, 210 hp

Svensk titel: Pedagogers strategier och bemötande gentemot vårdnadshavare i en mångkulturell förskola ur ett genusperspektiv

Engelsk titel: Preschool teachers strategies and approach to guardian in a multicultural preschool from a gender perspective

Utgivningsår: 2019

Författare: Karin Eliasson och Paulina Steen

Handledare: Märtha Pastorek Gripson

Examinator: Kristina Bartley

Nyckelord: förskola, pedagoger, strategier, genus, mångkulturell, vårdnadshavare

---

Sammanfattning

Vår förförståelse innan studien var att olika kulturer har olika syn på genus och jämställdhet mellan könen. Vi har använt oss av en kvalitativ metod där enskilda intervjuer har genomförts med sex pedagoger. Syftet var att undersöka pedagogers förhållningssätt gentemot vårdnadshavare med olika kulturella bakgrunder ur ett genus perspektiv. Intervjuerna ägde rum i två mångkulturella förskolor. Intervjuerna grundade sig i tre utarbetade fall som pedagogerna fick diskutera. Fallen presenterades i början av intervjun därefter följde åtta väl utarbetade öppna frågor. Det gavs också utrymme till ytterligare följdfrågor i varje enskild intervju.

I resultatet framkommer pedagogers föreställningar kring vårdnadshavare med annan kulturell bakgrund och vilka strategier pedagogerna använde sig av för att främja jämställdhetsarbetet i förskolan. Pedagogers strategier utifrån fall ett, informera om läroplanen, ansvarsområden och vart pedagogernas ansvar börjar. Tydlig kommunikation, att vara tillmötesgående, använda sig av tolk och samtal. Pedagogers strategier utifrån fall två, kommunikation, bygga relationer med vårdnadshavarna samt skapa trygghet hos vårdnadshavarna, informera om läroplanen och ta stöd från förskolechefen. Pedagogers strategier utifrån fall tre, kommunikation genom att ställa frågor och få vårdnadshavarna att själva reflektera, informera om läroplanen och hur de arbetar på förskolan. Efter att sammanställt intervjuerna fick vi reda på att majoriteten arbetar till stor del med att informera, kommunicera och samverka med vårdnadshavarna.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING	1
2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	2
2.1 FRÅGESTÄLLNINGAR	2
2.2 BEGREPPSDEFINITIONER	2
3 BAKGRUND	3
3.1 GENUS SOM EN SOCIALKONSTRUKTION	3
3.2 KULTURELL BAKGRUND	3
3.3 JÄMSTÄLLDHETSARBETE I FÖRSKOLAN	4
3.4 ROLLEKAR I FÖRSKOLAN UR ETT GENUSPERSPEKTIV	6
4 TEORETISK RAM	6
4.1 MASKULINITET OCH FEMININITET	6
4.2 SOCIALKONSTRUKTIONISTISKA TEORIN	7
5 METOD	7
5.1 KVALITATIV METOD	7
5.2 URVAL	8
5.3 GENOMFÖRANDE	8
5.4 ETIK OCH MORAL	9
5.5 GILTIGHET OCH TILLFÖRLITLIGHET	10
5.6 ANALYS/BEARBETNING	10
6 RESULTAT	11
6.1 "KVINNANS FÖRVÄNTADE ANSVAR"	11
6.1.1 Pedagogernas föreställningar	11
6.1.2 Pedagogernas strategier	12
6.2 MANLIGA PEDAGOGER OCH BLÖJBYTE	13
6.2.1 Pedagogernas föreställningar	13
6.2.2 Pedagogernas strategier	14
6.3 POJKAR I KLÄNNINGAR	16
6.3.1 Pedagogernas föreställningar	16
6.3.2 Pedagogernas strategier	18
7 DISKUSSION	19
7.1 METODDISKUSSION	19
7.2 RESULTATDISKUSSION	19
7.2.1 "Kvinnans förväntade ansvar"	20
7.2.2 Pedagogernas strategier: Kvinnans förväntade ansvar	21
7.2.3 Manliga pedagoger och blöjbyte	21
7.2.4 Pedagogernas strategier: Manliga pedagoger och blöjbyten	22
7.2.5 Pojkar i klänningar	22
7.2.6 Pedagogernas strategier: Pojkar i klänningar	23
7.3 DIDAKTISKA KONSEKVENSER	24
REFERENSER	
BILAGA 1	
SAMTYCKE	
BILAGA 2	
INTERVJUFRÅGOR	

1 INLEDNING

Genus är ett centralt begrepp i förskolan och det ska arbetas kontinuerligt med det i verksamheten. I *Läroplan för förskolan* (Lpfö 98, rev. 16 s. 5) beskrivs det att varje barn ska ha möjlighet att prova och utveckla sina intressen utan att bli begränsade utifrån vuxnas och samhällets stereotypa könsmonster och könsroller. År 2015 skedde en kraftig flyktingström i Sverige vilket resulterade i störst antal asylsökande genom tiderna, omkring 163 000 människor ansökte. Närmare bestämt sexdubblades siffrorna i asylsökande motsvarande vad de haft tidigare, det skedde under en kort period. Det blev en utmaning för samhället då många människor skulle integreras i det svenska samhället samtidigt (Migrationsverket 2015, ss. 3-9). Många barn och familjer med en annan kulturell bakgrund som kommer från ett samhälle som kan skilja sig på flera sätt från det svenska samhällets normer och värderingar. Ett exempel på det kan vara att kvinnan och mannen inte får ha någon form av kontakt, synen på ansvarsområden i hemmet, att pojkar är högre värderade än flickor och att män bestämmer över kvinnor (Schlytter & Rexvid 2016, s. 36). I *läroplanen för förskolan* (Lpfö 98, rev.16 s. 8) står det under rubriken normer och värden att förskolan ska arbeta med människors lika värde. Förskolan ska erbjuda barnen kunskap om samhällets ömsesidiga värderingar. Barnen ska få möjlighet att diskutera och uttrycka sina egna värderingar och erfarenheter kring samhällets normer i samspel med andra. I förskolan möter barnen på olikheter, det kan vara skilda religioner, kulturer, varierande etniska grupper och olika sociala bakgrunder. Barnen bär med sig egna erfarenheter och kulturer från hemmet som påverka ett annat sätt att se på jämställdhet än vad läroplanen förespråkar. Därför anser vi att det är aktuellt att diskutera synen på begreppet genus utifrån olika kulturella bakgrunder och hur motstånd från vårdnadshavare med en annan kulturell bakgrund kan försvåra jämställdhetsarbetet i förskolan. Denna studie kommer ha sin grund i vad för förhållningssätt pedagoger har gentemot vårdnadshavare med en annan kulturell bakgrund och en annan syn på genus för att främja jämställdhetsarbetet.

2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med denna studie är att undersöka pedagogers förhållningssätt gentemot vårdnadshavare med olika kulturella bakgrunder ur ett genus perspektiv.

2.1 Frågeställningar

- Vad har pedagoger för strategier för att främja jämställdhet i kontakten med vårdnadshavare?
- Hur hanterar pedagoger kulturella föreställningar som utmanar läroplanen för förskolans syn på jämställdhet?
- Vilka förväntningar har pedagogerna på vårdnadshavare med annan kulturell bakgrund än svensk, kopplat till jämställdhet?

2.2 Begreppsdefinitioner

Begreppen som presenteras nedan definieras utefter hur vi använder sig av dem i studien.

Kön- Man och kvinna, den biologiska förståelsen av kön (Hwang & Nilsson 2011, ss.74-75).

Genus- Manligt och kvinnligt, en social konstruktion (Hwang & Nilsson 2011, ss. 74-75).

Könsmönster- Könsmönster delas in i två kategorier. På vilket sätt som är vanligt för flickor att bete sig på respektive vad som är vanligt för pojkar att agera på. Behandlas utefter normer (Johansson 2008, ss. 13-21).

Jämställdhet-Lika för både flickor och pojkar, alla barn ska ha samma rättigheter (Lenz Taguchi, Bodén och Ohrlander 2011, ss. 37-38).

Pedagoger- Innefattar all personal i förskolan oavsett utbildningsgrad, förskollärare och barnskötare.

3 BAKGRUND

Under denna rubrik presenteras begreppen kön och genus, likheter och skillnader mellan begreppen kommer att ställas mot varandra för att få en tydligare bild av vad genus och kön egentligen har för betydelse i denna studie. Lika väl presenteras kulturell bakgrund, för att få en fördjupad förståelse kring påverkan av den kulturella bakgrunden och hur det kan påverka synen på jämställdhet. Jämställdhetsarbetet i förskolan beskrivs, för att synliggöra jämställdhetsarbetet i förskolans verksamhet. Rollekar i förskolan ur ett genusperspektiv presenteras, för att få en fördjupad inblick i hur barn kan utesluta varandra i leken på grund av samhällets stereotypa könsmonster.

3.1 Genus som en socialkonstruktion

Lykke (2009, s. 9) tar upp att det funnits svårigheter att sätta ord på utvecklingen av det sociala könet, alltså ”manligt och kvinnligt” inom genusforskningen. Vilket ledde till att begreppet genus växte fram. Detta underlättade diskussionen om kön som en social konstruktion, genus. I dagens läge delas begreppet kön och genus upp, kön definieras främst som det biologiska könet, man och kvinna. Genus innefattar främst den sociala konstruktionen, till exempel vad som uppfattats som ”manligt och kvinnligt”. De sociala konstruktionerna utgörs bland annat av miljön och det sociala samspelet. Vidare beskriver Lenz Taguchi, Bodén och Ohrlander (2011, s. 88) bortsatt från att det finns en skillnad mellan könen utifrån en biologisk faktor, man och kvinna finns det också konstruktioner som bildas utifrån individen. Barn gör inte bara val utefter sitt biologiska kön utan det kan istället ses som ett individuellt val med en utgångspunkt från egna erfarenheter. Kort sagt att barn utgår från de sociala könskonstruktionerna, vilket hela tiden är under utveckling.

3.2 Kulturell bakgrund

Lunneblad (2015, s. 54) beskriver att de finns områden som hon kallar invandrarområden. Begreppet invandrarområde innefattar att det är ett område där många olika kulturer möts som har en annan etnicitet än svensk etnicitet. Det kan därmed bidra till både möjligheter men också en del utmaningar kan uppstå. Ett exempel som beskrivs av Lunneblad (2015, s. 54) är ”svenskglesheten relateras till kaos i tvättstugan och bråk på gården”. I invandrarområden är det en lägre utbildningsnivå och lägre social status som motsätter vad det finns i det så kallade homogena områdena, där den största delen av människorna är etniskt svenska. Johansson (2008, ss. 13-21) tar upp att barn har förväntningar på sig ur sociala och kulturella könsmonster. Vänner, pedagoger, familj och samhället i högsta grad förväntar sig att kvinnor är mer prosociala, som kan beskrivas som att de är mer omhändertagande. Barn kan relatera till sin egen livsvärld som består av barnets egna erfarenheter. Barn spenderar mycket tid i förskolan och de skapar nya erfarenheter i samspel med pedagoger och andra barn. Förskolans arbete med normer och värden kan gå emot vad barn har erfårit tidigare. De kan till exempel mött andra värderingar i hemmet än vad förskolan arbetar med, ett exempel på detta kan vara rollfördelningar mellan könen i hemmet. Schlytter och Rexvid (2016, ss. 34-36) använder sig av begreppet förmoderna samhällen, vilket kan kopplas samman med hur det kan se ut i andra kulturer än den svenska kulturen. Vissa strukturer som kan känneteckna förmoderna samhällen, några exempel på det är att mannen har den största statusen i familjen, framförallt över kvinnorna. Pojkar ses som mer viktiga än vad flickor gör då dem för vidare familjens namn. Det finns också tydliga uppdelningar gällande fördelningen i hemmet, kvinnor tar mer ansvar för hushåll och barn medan mannen tar besluten i familjen. Ett exempel på vad beslut vad kan innefatta är att mannen bestämmer vad för regler familjen ska leva efter.

Bosacki, Carleton, Dewar och Servos (2016, ss. 327- 328) beskriver hur en kulturell bakgrund kan påverka hur barns könsidentitet utvecklas. Trettio personer deltog i studien och nittio procent av dessa ansåg att den kulturella bakgrunden påverkar hur barn utvecklar sin könsidentitet utifrån familjens- och kulturell bakgrund. Bosacki et al (2016, ss. 327- 328) beskrivs även att den manliga dominansen i familjen kopplas ihop med den kulturella bakgrunden. Pojkar är de som bestämmer inom familjen, men pojkar är också mer beroende av sina mammor. Flickor ses som känsllosamma och ska lyda vad mannen säger. Lunneblad (2015, s. 128) beskriver vidare att förskolan är en mötesplats med varierade sociala bakgrunder, etniska tillhörigheter och därmed sker mångfald av olika individer. Ett interkulturellt förhållningssätt är något förskolan strävar efter att arbeta med, vilket menar att pedagogerna bör ha en förståelse för människors olika situationer.

3.3 Jämställdhetsarbete i förskolan

Jämställdhet är ett område som samhället och förskolan måste arbeta med för att upprätthålla. Arbetet för jämställdhet har pågått sedan en lång tillbaka och det har skett en positiv utveckling då det har blivit mer jämställt mellan kvinnor och män. År 1972 blev jämställdhet ett eget politikområde och arbetet kring jämställdhet mellan kvinnor och män tog sin form. Några exempel på detta är lika löner, rätten till föräldraledighet och att få samma förutsättningar inom utbildning. I dag arbetar förskolan med jämställdhetspolitiska områden som beskrivs ovan och är ett värdegrundsarbete för att främja jämställdhetsarbetet redan i de tidiga åldrarna (Wedin 2014, s. 19).

Wedin (2014, ss. 32-33) beskriver vidare att det står i skollagen att förskolan ska ha en likabehandlingsplan som ska förnyas varje år. Likabehandlingsplanen ska ta upp hur förskolan ska arbeta utifrån skollagens mål. Arbetet sker för att motverka trakasserier, diskriminering och kränkande behandling. Arbetslaget ska skriva hur de utifrån sin verksamhet arbetar med det. Det ska finnas tydliga riktlinjer som gäller för alla medverkande. Likabehandlingsplanen förebygger bland annat förskolans verksamhets fortsatta jämställdhetsarbete. Det kan också ingå en kartläggning utifrån barngruppens behov och vad just den barngruppen behöver arbeta med för att förbygga jämställdhetsarbetet. I skollagen står följande.

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

(I 1kap. 5 § SFS 2010:800)

Lenz Taguchi, Bodén och Ohrlander (2011, ss. 37-38) beskriver att förskolan ska vara en jämställd plats för både flickor och pojkar. Flickor och pojkar är två grupper som gärna delas upp och en del motstånd kan uppstå för förskolans jämställdhetsarbete. Motstånden kan bero på olika aspekter såsom pedagogers egna värderingar och vårdnadshavarnas värderingar. För att motverka motstånd för att nå ett framgångsrikt jämställdhetsarbete kan det underlätta att ifrågasätta sig själv som pedagog hur de förhåller sig till olika situationer och hur de kan främja jämställdhet. Ifrågasätta barnens tilltalande till andra barn kan sätta igång en ny tankebanan för att barnet själv ska få reflektera över vissa handlingar.

Eidevald (2009, s 106) beskriver hur motstånd för jämställdhetsarbetet kan uppstå gällande pedagogers egna värderingar. Det skiljer sig i hur pedagoger bemöter barn i konflikter med varandra beroende på om det är en flicka eller en pojke. Ett exempel på det är hur flickan Anna blir tillsagd av sin förskollärare när hon försöker styra över pojkarna Tor och Markus. Det skiljer sig på pedagogens bemötande i exemplet när Erik och Markus har en konflikt sinsemellan. I den situationen får pojkarna ingen tillsägelse utan pedagogen låter de få lösa sin egen konflikt och får komma fram till vem som styr. Den som är starkast vinner kampen om makten i konflikten. Det som framkommer i de två exemplen är hur flickor ska lära sig att inte kämpa för att ta plats utan de ska acceptera situationen och sina andra lekkamraters önskemål. Till skillnad från vad pojkarna får lära sig, de ska kämpa för sin rätt att ta plats. Pojkar ska också finna sig i att vara i underläge när en annan pojke kämpat sig till en högre hierarki. Vidare beskriver Eidevald (2009, s. 165) hur motstånd för jämställdhetsarbetet kan uppstå gällande vårdnadshavares värderingar. Det som beskrivs är hur vårdnadshavare till pojkar uttrycker oro kring jämställdhetsarbetet i verksamheten. Den oro som uttrycks är ”ska min pojke bli en flicka”. Vårdnadshavare till flickor uttrycker inte samma oro kring denna fråga.

Vidare beskriver Lenz Taguchi, Bodén och Ohrlander (2011, ss. 37-38) för att främja jämställdhet mellan flickor och pojkar kan en början vara att förändra miljön som barnen befinner sig i. Miljön går hand i hand med pedagogers förhållningssätt och därmed ett stöd för både barn och pedagoger. Likaså sker inte konflikter angående jämställdhet mellan könen om miljön är neutral. En könsneutral miljö menar Lenz Taguchi, Bodén och Ohrlander (2011, ss. 37-38) att det inte finns könsstereotypa färger som exempelvis rosa och blått som lätt grupperar flickor och pojkar isär. Placering av materialet som barn arbetar med i förskolan är också en viktig aspekt. Vad är det för lekar som bjuds in av materialet och vilka individer bjuds in i leken? Arbetet med könsneutrala miljöer har visat framgång för att beblanda flickor och pojkars lek sinsemellan. Lägenhetsleken är ett exempel som bjuder in till sympatilekar och därmed i stor utsträckning flickor. Ett annat exempel kan vara om det finns ett rum som består av fordon av olika sorter och därmed bjuds främst pojkar in. För att motverka grupperingar som tidigare nämnts ska materialet beblandas i miljön.

Enligt Wedin (2014, ss. 71-72) är böcker i förskolan också en aspekt till vad som kan få barn att reflektera över sin livsvärld och även utvidga sin syn på andras livsvärldar. I böcker visas oftast samhällets stereotypkönsroller. För att främja jämställdhetsarbete i förskolan är det viktigt att det finns varierade böcker som barn får ta del av. Böcker som tar upp olikheter som till exempel att en flicka kan vara en superhjälte och rädda andra som är i nöd eller att pojkar får uttrycka känslor som rädsla och oro över någonting. En annan viktig aspekt som böcker kan ta upp är kärlek, då flickor kan bli kära i flickor och pojkar kan bli kära i pojkar. Ett utbud av överskridande könsstereotypa könsroller som visar att vi kan vara olika men att vi fortfarande accepterar varandra. Barn kan uppleva att det de inte mött på tidigare uppfattas som något konstigt och därför är det viktigt att genom litteraturen visa att det finns olikheter i samhället. Det är också viktigt i förskolan att se över vilka böcker som presenterats för barn och hur det förs samtal kring böckerna för att barn själva ska reflektera.

3.4 Rollekar i förskolan ur ett genusperspektiv

Johansson (2008, s. 12) beskriver att det finns mycket internationell forskning kring moral. Begreppet moral kan innebära att bära en förståelse av vad som är rätt och fel. Barns moralutveckling är viktig och vad de ser för värden hos andra människor. Barnets egen moral formas av samhället och personer som är förebilder i barnets liv. Därför är moral ett viktigt begrepp i förskolan då barnen ska bli omsorgsfulla samhällsmedborgare. I barns tidiga åldrar utmanas de av andra människors moral och ställs inför många funderingar om hur de ska bemöta och vara mot andra människor. Att veta sina rättigheter som människa kan vara en sådan fundering. Johansson (2008, s. 12) beskriver att barn är viktiga för varandras moraliska förståelse. Det utvecklas när de samspelar med varandra i leken, det är något som arbetas kontinuerligt med i förskolan. Moral och genus har ett sammanhang i förskolan och ur ett genus perspektiv beskriver Johansson (2008, s. 12) att flickor har en större moralisk egenskap och därmed visar större intresse för att ta hand och bry sig om andra än vad pojkar gör. Varför är det så? Det handlar om att de har lärt sig att leva efter de handlingar som förväntas av dem, detta kallas genusmönster. Johansson (2008, s. 12) menar att begreppen maskulinitet dominerar i makt förhållande till femininitet. Det visar även att genusordningen mellan flickor och pojkar uppfattas som en oskriven regel utifrån vad vi har för kön. I förskolan antyder pedagogerna att de bemöter flickor och pojkar lika, men i själva verket stämmer inte det alltid. Pojkar i förskolan anses som dominanta, högljudda och prata mer med lärarna än vad flickor gör. Flickor beskrivs som lugna, tysta och får inte alls lika stort tal utrymme i en klass som pojkar får.

Johansson (2008, ss. 185- 186) beskriver vidare att traditionella genusmönster och genusmärkta handlingar kommer ifrån vad som förväntas av oss och vad normen säger. Ett exempel på en genusmärkt handling kan vara att flickor endast får vara mamma i en lek eller att pojkar endast får vara pappa i leken. Likaså att flickor endast får vara fröken och sjuksköterska då normen är att det vanligtvis är på det sättet. I en lek sker ett etiskt avtal mellan de inblandade i leken. De kan ge varandra rätt till att utesluta varandra i vissa roller i leken för att normen säger det. Det handlar också om att genusmönstret har lett till att det finns olika maktdiskurser i leken. Rolleken är en typisk lek där sådant sker, rättigheter och maktdiskurser är centralt i leken. Barn skapar underordningar och överordningar, därmed kan en maktdimension uppstå. Hierarkier och dominansmönster sker också och grundar sig i vad barn tidigare har upplevt i sitt liv och vad de är uppväxta med. Arvidsson och Johansson (2017, ss. 56-57) beskriver också hur identiteter skapas i relation till andra identiteter. Barns identiteter skapas genom igenkänning och särskildhet, vilket betyder ” jag är som andra”, ”jag är den enda som är som jag”. En identitet skapas tillsammans genom det sociala samspelet med en annan identitet, relationellt.

4 TEORETISK RAM

I den teoretiska ramen diskuteras genus utifrån begreppen manligt och kvinnligt i relation till maskulinitet och femininitet. Den socialkonstruktionistiska teorin beskriver hur det sociala könet kan konstrueras utifrån olika kulturell bakgrunder. Det som beskrivs i den teoretiska ramen är den utgångspunkt vi haft innan genomförandet av studien.

4.1 Maskulinitet och femininitet

Fagerström och Nilson (2008, ss. 7-8) beskriver att när vi talar om genus i vetenskapliga sammanhang talar vi om konstruktionen av det sociala och kulturella. Det som är omkring påverkar vilken könsroll som personen i fråga identifierar sig med, alltså manligt eller kvinnligt. Istället för att tala om att något är kvinnligt eller manligt kan vi använda oss av

begreppen femininitet och maskulinitet. När vi använder oss av begreppen manligt och kvinnligt är det lätt att det förknippas med förväntade egenskaper hos män och kvinnor, som att män gillar sport och kvinnor har intresse för smink. Även Arvidsson och Johansson (2017, ss. 115-116) beskriver egenskaper som kan kopplas till uppfattningen av begreppen ”manligt och kvinnligt”. Den manliga konstruktionen kan innefatta associationer med skägg, muskler, mörk röst och färgen blå. Den kvinnliga konstruktionen kan innefatta associationer med att ta hand om hushållet/ barn, smink, kärleksfull, och färgen rosa. Vidare beskriver Fagerström och Nilson (2008, ss. 7-8) att genus har sin tillhörighet till begreppen maskulinitet och femininitet, maskulinitet förknippas med hårdhet och femininitet förknippas med mjukhet. Det berör inte det biologiska könet utan handlar om det sociala, kulturella konstruktionerna som konstrueras utifrån samhället och kulturen personen i fråga lever i.

4.2 Socialkonstruktionistiska teorin

Allwod och Eriksson (2017, ss. 145-146) beskriver att den socialkonstruktionistiska teorin grundar sig hur människan uppfattar vad som är naturligt, det sker utifrån samhällets uppbyggnad och det sociala samspelet. I teorin ligger begreppet kön centralt och det diskuteras omfattande om hur uppfattningen av det sociala könet är konstruerat. Hwang och Nilsson (2011, ss. 74-75) menar att begreppet kön beskrivs som en biologisk faktor, könet man och könet kvinna. Könroller/genus är något som skapas av det sociala i samhället, det sociala könet ”manligt och kvinnligt”. Enligt Allwod och Eriksson (2017, ss. 145-146) ses begreppet kön/genus inom den socialkonstruktionistiska teorin som en konstruktion av den sociala kommunikationsprocessen, vad samhället kommunicerar, vad som ses som ”manligt och kvinnligt”. När det talas om vad som är ”manligt eller kvinnligt” brukar det också talas om vad som är normalt och vad som ses som onormalt. Det finns olika sociala konstruktioner i vårt samhälle, om en man har på sig en klänning är ett exempel som kan ses som onormalt för normerna i vårt samhälle säger att män inte ska ha på sig klänningar. Motsvarande när vi ser att en kvinna har på sig en klänning, det ses som normalt då normen i vårt samhälle säger det är det. Hwang och Nilsson (2011, ss. 74-75) beskriver vidare att det inte går att förstå hur en människa utvecklas utan att ta tid och rum in i beräkningen. Det betyder att hur människan ser på saker och ting utvecklas utefter det sociala samspelet med andra och detta bidrar till samhällets olika sociala konstruktioner. En social konstruktion träder alltså fram av de samspel, den kulturella bakgrunden människan har och under vilken tid människan lever. Det som skapas ur ett socialt sammanhang kan alltid förändras och byggas på med nya upplevelser. Om det ses till det människan tar del av och blir inkluderad i bidrar det till den sociala konstruktionen som i sin tur förs vidare till nästa generation.

5 METOD

I metod delen presenteras metodval, urval, genomförandet av intervjuer etiska ställningstaganden och analys och bearbetning av det insamlade materialet.

5.1 Kvalitativ metod

I denna studie har kvalitativa intervjuer använts som metod för att få fram resultatet. Vi valde att använda oss av en kvalitativ metod för att vi ville få reda på hur pedagoger arbetar utifrån sina egna föreställningar och erfarenheter. De kvalitativa intervjufrågorna har varit semistrukturerade och utgått från tre fall. Det första fallet handlar om avklädning i tamburen, fall två handlar om manliga pedagoger och blöjbyten och det sista fallet handlar om pojkar i klänningar. Utifrån de tre fallen fick pedagogerna som intervjuades diskutera sina egna erfarenheter. Ryen (2004, s. 11) beskriver att vid en kvalitativ intervju får intervjuaren

ylligare information då de kan forma intervjun utefter det personen som intervjuas svarar. Vi använde oss av strukturerade frågor till alla sex pedagogerna som blev intervjuade men följdfrågorna kunde variera för varje person. Likaså beskriver Christofferssen och Johannessen (2015, s. 16) att utifrån ett kvalitativt perspektiv inom intervjuer är frågorna mer öppna och mer flexibla. Frågorna behöver inte vara lika för alla pedagogerna utan kan utformas utifrån samtalet med personen. Frågorna kan alltså förändras och det kan tillkomma frågor under intervjuens gång. Pedagogerna får ett större utrymme att svara fritt på frågorna, vilket bidrar till mer information och detaljerade svar. Enligt Dalen (2008, s. 113) sker det större interaktion vid intervjuer och en grundförutsättning är att de som intervjuas för använda sin sociala förmåga att uttrycka sig och det blir därför lättare för intervjuaren att få en helhetsbild än om vi till exempel hade använt oss av en kvantitativ metod som en enkät.

5.2 Urval

Vi ringde runt till olika förskolechefer som ansvarar för förskolor i ett mångkulturellt område. Valet av området i studien gjordes för att syftet med studien är att undersöka pedagogers förhållningssätt gentemot vårdnadshavare med olika kulturella bakgrunder ur ett genus perspektiv. Stadsdelen som valdes är ett område där flera kulturer möts och det finns ytterst få etniskt svenska barn som går i förskolorna. Tanken från början var att genomföra totalt fyra gruppintervjuer, en intervju per arbetslag. Det skulle göras inom snarast och en förståelse av att planera in gruppintervjuer på en förskola skulle bli svårt att hinna. Därför valdes det att genomföra individuella intervjuer i ett arbetslag bestående av fyra pedagoger. Christoffersen och Johannessen (2015, s. 58) beskriver att det kan vara svårt att få tag i deltagare till studier och att bortfall kan förkomma vid undersökningar.

Vi ringde till fyra förskolechefer var av två tackade ja, de två förskolecheferna ville att ett mail skickades med information om syftet med studien, som i sin tur vidarebefordrade till avdelningarna. Personalen fick direktiv att kontakta oss om de ville vara med och bli intervjuade. En avdelning hörde av sig och tackade ja till intervjun. På avdelningen fanns det fyra pedagoger att intervjuas. Precis innan intervjuerna skulle äga rum var det en av de fyra pedagoger som inte kunde medverka. Tanken blev då att intervjuas ett till arbetslag för att få in material till studien. Veckan därefter kontaktades en avdelning från en annan förskola i samma område oss. Det resulterade i att det nu intervjuades tre pedagoger på en förskola och tre pedagoger på en annan förskola i samma område, totalt blev det sex stycken intervjuer. När vi har gjort vårt urval har vi utgått från personer som arbetar i förskolans verksamhet. Vi har intervjuat både förskollärare och barnskötare i förskolan. Vi har fokuserat inom ett visst område, alltså utifrån de professioner som arbetar i förskolans verksamhet. Alvehus (2013, s. 67) beskriver att det kallas strategiskt urval när utgångspunkten grundar sig i en fokusgruppsundersökning för att kunna få det verkligaste resultatet som är relevant för studien.

5.3 Genomförande

Undersökning tog sin start med att skriva tre olika fallbeskrivningar som skrevs och formades utifrån våra egna erfarenheter från tidigare upplevelser. Intervjufrågorna skrevs utifrån funderingar vi själva burit på som är kopplade till fallen (bilaga 3) och syftet. Därefter skrevs ett samtyckesavtal se (bilaga 1). Det kontaktades förskolechefer i en mångkulturell stadsdel och där en möjlighet att intervjuas två arbetslag på två olika förskolor blev aktuellt. När intervjuerna skulle äga rum fick de berörda skriva på en samtyckesblankett och vi frågade om vi fick spela in via en diktafon under intervjuens gång. Christoffersen och Johannessen (2015, s. 92) beskriver att använda sig av en diktafon är en bra metod för att få med allt som sägs under intervjuerna. Intervjuerna gjordes tillsammans, en började läsa upp ett fall som

pedagogen fick diskutera utifrån sina egna erfarenheter. När den första hade läst upp fallet kom den andra med förberedda intervjufrågor som var kopplade till syftet. Under intervjun användes också spontana intervjufrågor som kunde variera beroende på deltagarnas svar. Christoffersen och Johannessen (2015, ss. 20-21) beskriver att forskare bär med sig egna erfarenheter och tolkar material på olika sätt. Därför är det en fördel att göra intervjuer tillsammans. Vi har använt oss utav semistrukturerade intervjuer, som innebär att vi har haft förberedda intervjufrågor och sedan lagt till spontana frågor för att få informanterna att hålla sig till vårt syfte. Larsen (2017, s. 139) tar upp att semistrukturerad intervju kan beskrivas som en flexibel intervju som går under den kvalitativa metoden. Samtliga intervjuer ägde rum i ett avskärmat rum där deltagarna kunde bli intervjuade ostört. Varje enskild intervju tog ungefär 20 till 30 minuter.

5.4 Etik och moral

Förståelse för andra människor och hur de betar sig handlar om moral. Alla individer bär på olika moraliska ställningstagande. I vardagssituationer kan det visas moraliska handlingar varje individ representerar. Det finns lagar och regler som måste följas men det är också viktigt att forskaren ställer sig frågan vad som är moraliskt rätt? Personerna som har intervjuats har skrivit på en samtyckesblankett, vilket innebär ett godkännande från deltagarna och att vi får använda det som framkommer i intervjuerna. Det är viktigt att kritiskt granska materialet genom att ställa sig just den frågan är det moraliskt rätt att ta med även fast det är godkänt? För att inte förminska deltagaren och ge en snedvriden bild av området som undersöks. Det kan handla om att deltagaren har uttryckt sig på ett visst sätt som kan vara lätt att misstolka eller vara svårt att förstå innebörden av. Ett exempel på det kan vara när deltagaren har svenska som andraspråk då ordförrådet inte alltid räcker till. Alla människor kan ha en viss gemensam grund till moral men det kan också skilja sig åt till en viss del. Det kan bero på individens bakgrund, två exempel på det kan vara kulturer eller traditioner (Vetenskapsrådet 2011, ss. 12-14). Inom forskningsetik finns det fyra olika huvudkrav som är viktigt att följa. De fyra kraven är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet.

Informationskravet innebär att ge information om att deltagandet i studien är frivilligt och kan därmed avbryta sin medverkan. Deltagarna ska få ta del av information om vilket syfte studien görs. De ska också informeras från vilken institution forskaren kommer från och vart arbetet kommer att publiceras. Informationen ska ges muntligt eller skriftligt (Vetenskapsrådet 2002, ss. 7-14). Inför varje intervju informerades pedagogerna muntligt om studiens syfte och att vi kommer från Högskolan Borås studieort Varberg och att arbetet kommer att publiceras på Divan.

Samtyckeskravet innebär att forskarna ska samla in samtyckesblanketter som deltagarna har skrivit under. När samtycket är påskrivet kan undersökningen börja. Väljer deltagarna att avbryta sitt deltagande ska de personerna få göra det utan att det bidrar till några konsekvenser för dem (Vetenskapsrådet 2002, ss. 7-14). I denna studie började vi med att dela ut samtyckesblanketter som deltagarna i intervjuerna fick skriva under. Därefter informerades deltagarna muntligt om att medverkan var frivillig och kan avbrytas om det önskas.

Enligt konfidentialitetskravet ska alla personuppgifter om deltagarna i studien skyddas på ett sådant sätt att det inte är offentliga för obehöriga. Det handlar i stort sett om sekretess, känslig information i undersökningen kan variera från vilken tid studien befinner sig och hur samhället ser ut i dagsläget. Information som namn och andra personuppgifter som kan identifiera personerna måste skyddas och ska inte kunna bli tillgängliga för andra

(Vetenskapsrådet 2002, ss. 7-14). I denna studie blev pedagogerna tillfrågade om det var okej att en inspelning av intervjuerna gjordes. Sedan informerades de om att allt material transkriberas.

Nyttjandekravet innebär att forskaren som samlat in informationen inte får delge materialet till andra forskare eller företag som kan vara intresserade av materialet. Det gäller även fast forskaren bestämmer för att inte använda det insamlade materialet (Vetenskapsrådet 2002, ss. 7-14). I denna studie blev pedagogerna informerade om att det bara var tillgängligt för oss och att inspelningen sedan skulle raderas.

5.5 Giltighet och tillförlitlighet

Enligt Löfdahl, Hjalmarsson & Franzén (2014, s. 53) innebär validitet att endast svara på syftet och inte något annat. En fråga du kan ställa dig är mina frågor giltiga för att svara på min studie, alltså syftet? Eller är mina frågor icke relevanta för mitt syfte? Alla metoder är inte lämpliga i alla situationer men med validitet är det viktigt att man mäter det som är och inte något annat. Endast de nödvändigaste uppgifterna har samlats in. Kvale och Brinkjaer (ss. 200-201) beskriver när transkriberingen sker av ett intervjuat material är det viktigt att lyssna noga och tolka materialet korrekt. De menar att det är betydelsefullt att skriva punkt och kommatecken på rätt plats. Det beskrivs vidare om vikten av att uppfatta intervjuarens pauser, notera när de funderar i intervjun eller av någon anledning väntar med sitt svar. I denna studie har vi varit noga med att skriva ner allt ordagrant och haft det som beskrivs ovan i åtanke för att se till att transkriberingen är tillförlitlig. Intervjuerna har lyssnats igenom ett flertal gånger för att kontrollera att transkriberingen gått korrekt till. En viss förtydligande av språket har förekommit för att läsarna ska förstå bättre på grund av vissa språksvårigheter som kan framkomma i intervjuerna. Förtydligande av språket har genomförts med försiktighet för att intervjusvaren inte ska få en annan innebörd.

5.6 Analys/bearbetning

Dalen (2008, ss. 86-88) beskriver olika metoder som kan användas i analys och presentation av kvalitativa intervjuer. En metod som beskrivs är tematisering som innebär att forskaren i första hand hittar teman innan man tar sig an de transkriberade materialet, för att identifiera och problematisera utifrån det syftet forskaren har. Utifrån de valda temana kodar forskaren materialet under varje tema för att ta reda på vart huvudpunkten i de kvalitativa intervjuerna ligger. Det är viktigt att få fram de gemensamma som sägs i intervjuerna men det är också viktigt att undersöka det som inte så många av deltagarna yttrar sig om för att få en helhetsbild. Efter att forskaren bearbetat fram de teman där tyngdpunkten ligger, börjar bearbetningen av att koda de som nämnts för att få fram underkategorier under varje tema. Under analysarbetet kan de olika underrubrikerna till de olika temana förändras eller slås samman. Det är viktigt att inte haka upp sig på de olika indelningarna utan vara öppen för förändring.

Vi har tagit del av det som beskrivs ovan för att få fram resultatet. Till en början togs det ut nyckelord från alla intervjuer för att se var den största tyngdpunkten låg. Några exempel på dessa nyckelord är kulturell bakgrund, jämställdhet, samverkan och läroplanen. Utifrån nyckelorden bildades teman som sedan färg kodades. Det bildades två teman under varje fall, pedagogernas föreställningar och pedagogernas strategier.

6 RESULTAT

Här presenteras resultatet av intervjuerna under tre olika rubriker kopplat till de tre olika fall. De tre fallen presenteras under varje ny rubrik med följd av två underkategorier till varje rubrik, pedagogernas föreställningar och pedagogernas strategier.

6.1 "Kvinnans förväntade ansvar"

Naomi och hennes föräldrar har bott i Sverige drygt ett år. Det är ursprungligen från Somalia. Naomi har gått på förskolan Trubaduren ungefär ett halvår. När Naomis pappa lämnar henne på förskolan brukar han fösa in henne mot pedagogerna och säga hejdå till Naomi och pedagogerna. Han lämnar henne alltid med ytterkläderna på och hjälper inte Naomi att klä av sig. Naomi är två år gammal och kan behöva hjälp med avklädningen. Naomis pappa upprepar detta varje morgon när han lämnar. När Naomis mamma lämnar klär hon alltid av Naomi. På trubaduren är det en oskriven regel att föräldrar ansvarar för avklädningen på morgonen. Pedagogerna har även tagit upp det på det senaste vårdnadshavarmötet.

6.1.1 Pedagogernas föreställningar

Samtliga pedagoger berättar i intervjuerna om sina uppfattningar om vad som framkommer i fallet.

Det kanske är så i vissa kulturer gör mamma allt som har med barnet att göra. Men det kan man också tänka att pappa inte tycker att det är hans grej att ta på och ta av barnet (P1).

Det framkommer i citatet ovan att P1 tar upp att mamman verkar ha det största ansvaret gällande barnet och pappan tar inte lika stort ansvar. P1 hänvisar till stereotypa könsroller inom familjen. Även P2 och P5 tar upp att pappan verkar tycka att avklädning av sitt barn är kvinnans uppgift och därmed beskriver de stereotypa könsroller som kan framkomma inom familjen med en annan kulturell bakgrund.

Ja, det är ju intressant de här... att pappan lämnar henne med kläderna på som att de inte är hans uppgift att klä av henne. Så... jag skulle nog tolka det som att pappan tycker att det är kvinnans uppgift att klä av barnet (P2).

Om vi ska börja prata om genus. Vi har sådana här fall på förskolan som händer. Jag tror de har en bild att vi, vi kvinnor som här och vi ska liksom ta hand om barnen (P5).

I detta citat tar P3 upp att det kan ligga i vårdnadshavarnas kultur att ha en syn på att kvinnan ska ta hand om barnen. P3 relaterar till sitt eget yrke som ett kvinnodominerande yrke och att detta kan påverka hur pappan agerar. Likaså i detta citat tar P4 upp att det kan tolkningsvis sitta i ryggmärgen. P4 veckar tolka det som att det är djupt rotat i deras levnadssätt. Här beskriver samtliga pedagoger att det kan handla om pappans kulturella bakgrund och att pappan bär med sig erfarenheter från sin egen kultur.

Jag tror de flesta pedagoger är kvinnor och att det är ett kvinnoyrke. Det finns en uppfattning i vissa kulturer som i mitt hemland, inte nutid men dåtid att kvinnorna får mer att ta hand om barnen. Så... därför jag tror han agerar på det sättet (P3).

Sådant kan ligga... det ligger i ryggmärgen brukar jag säga. Alltså om det är så att det är kvinnans jobb och jag tror det kommer hemifrån att det är kvinnans jobb (P4).

En pedagog särskiljer sin uppfattning från de andra pedagogerna. P6 beskriver att det är vanligt att papporna på förskolan inte har ögonkontakt med andra kvinnor än sina familjemedlemmar. Här kopplar P6 till sina erfarenheter och från sin egen kultur att pappan undviker ögonkontakt på grund av respekt för kvinnan och beskriver även att om man inte bär den erfarenheten kan det tolkas som något nedvärderande mot kvinnan.

Jag kan inte säga generellt alla men väldigt många som kommer från olika länder här. De liksom söker helst inte ögonkontakt med kvinnor och då blir det som att han vill lämna henne snabbt och sen bara gå ut. Han vill inte föra en konversation. Det är hej, godmorgon och sen hejdå. Det är tyvärr väldigt vanligt i deras länder och för han är det nog inget konstigt att man kan göra så. Han menar inte att jag orkar inte ta min dotter, det är inte de det handlar om utan han vet inte hur han ska föra en konversation med oss för det är inte vanligt i deras länder. Han pratar med sin fru eller sina kusiner men med andra kvinnor då tittar man helst ned, man ska inte ha den kontakten (P6).

6.1.2 Pedagogernas strategier

Samtliga pedagoger berättar om sitt förhållningssätt och vad för strategier de använder sig av utifrån fallet.

P1 berättar att de alltid arbetar utifrån förskolans styrdokument. Här hänvisar P1 till förskolans styrdokument för att kunna beskriva utgångspunkten för arbetet i förskolan.

P4 tar också upp hur de arbetar kring läroplanen och hur viktigt det är att förskolan informerar vårdnadshavarna och samtalar med dem kring traditionella könsroller. P4 framhäver också vikten av förskolan när det gäller vårdnadshavare som har sitt första möte med det svenska samhället med förskolan. För att vårdnadshavarna ska få en positiv uppfattning av det svenska samhället.

Vi ställer oss alltid inför läroplanen och mot svenska samhällets grundläggande värderingar om demokrati, respekt och olikheter. Jämställdhet, vi lutar oss alltid tillbaka till det. Våra grunddokument och hur svensk samhället fungerar (P1).

Jag säger jag är uppriktig med sådant jag säger så här är det vi jobbar med läroplanen. Vi jobbar mot traditionella könsroller och traditionella könsroller i samhället. Och så här är det i Sverige för vi är första mötet med det svenska samhället då måste vi också tänka på och då får man också lite prata om det på ett bra sätt. Utan inte vara så här rak, utan jo det är så här vi jobbar (P4).

P2 tar upp kommunikationens betydelse och använder sig av en strategi att ta in en tolk. För att skapa förståelse mellan pedagogen och föräldern och för att motverka missförstånd. P3 använder en strategi där hen samtalar med vårdnadshavaren om vad jämställdhet har för betydelse i förskolan. Samtliga pedagoger trycker här på kommunikationens betydelse för att skapa en ökad förståelse för jämställdhetsarbetet i förskolan.

När man har föräldrar också som inte pratar svenska så blir de också en barriär, liksom att då kanske man får ta hjälp av tolk och ha ett mer liksom samtal. Så här boka in en tid där de kommer en tolk och då prata lite allmänt om så här aa hur förskolan fungerar och vad som är vårt ansvar och vad som är föräldrarnas ansvar. Men inte lägga de som att på det här uppfostrande sättet det du gör är fel så här det är inte okej. Utan att mer prata om hur vi kan stödja familjen och hur dem kan hjälpa sitt barn (P2).

Han måste först förstå vad jämställdhet betyder och det tar tid. För att det finns många människor som inte ser att kvinnor och män är på samma nivå. Det tar lite

tid att förklara, det spelar ingen roll vilken människan är så jag tror att när man pratar hittar man alltid en lösning. Jag skulle prata med honom, kanske många gånger för jag tror det är det han behöver (P3).

P5 använder sig av en strategi där hen berättar vem som gör vad i verksamheten. P5 beskriver även hur det kan skilja sig mellan en manlig och en kvinnlig pedagog. Pedagogerna använder sig av en strategi att förklarar hur situationen ser ut till en vårdnadshavare. P5 informerar om ansvarsfördelningen i förskolan för att förtydliga var vårdnadshavarnas ansvar slutar och var pedagogernas ansvar börjar.

Jag har hanterat det och jag skulle säga det är ditt ansvar. I tamburen så får du hjälpa till. Vi hjälper till om det är svårt att komma in eller om hon är ledsen, men vi kommer inte hjälpa till och klä av och klä på kläderna liksom. Vi har ju två män i huset och när de säger till blir det inte det här tjafset som det blir med oss andra kollegor och det märks väldigt tydligt. Just när det gäller sådana här saker liksom. Det är precis som när mannen säger till då gäller det och när vi säger till vill vi typ bara sätta dit dem (P5).

P6 berättar i intervjun hur de inte ska göra när de samtalar med vårdnadshavaren. P6 beskriver att arbetet ska ske på ett tillmötesgående sätt så att vårdnadshavaren och pedagogerna är på samma nivå för att undvika att pedagogerna har större makt. P6 talar om makt och att det är viktigt att undvika konflikter med vårdnadshavaren.

Men självklart hade jag haft ett samtal med honom och säga såhär är det, man får klä av sitt barn innan man lämnar. Jag tror inte att han hade svarat nej. Alltså jag tror att... det handlar väldigt mycket om hur man pratar. Man ska inte jobba makt och motstånd. Typ i Sverige gör vi såhär, det är väldigt viktigt att inte prata så. Utan såhär gör vi på förskolan. Man ska inte visa att vi i Sverige är mycket bättre än i deras hemland för vi lever väldigt olikt. Så jag hade verkligen förklarat att det är såhär vi jobbar här och du får klä av henne på morgonen och är det något vi kan hjälpa till med är det bara att säga till (P6).

6.2 Manliga pedagoger och blöjbyte

Här presenteras resultat av intervjuerna för fall två.

På avdelningen Raketerna arbetar tre pedagoger. Två kvinnliga och en manlig pedagog. Raketerna är en avdelning för åldrarna 1-3 år och därmed sker en del blöjbyten under dagen. Oavsett kön på pedagogerna genomför samtliga blöjbyten på barnen. Valdrinas föräldrar är ursprungligen från Kosovo och har bott i Sverige sedan 15 år tillbaka. Valdrina är cirka två år gammal. Valdrinas föräldrar vet om att det arbetar en manlig pedagog på avdelningen och har uttryckt att de inte vill att den manliga pedagogen byter blöja på deras dotter.

6.2.1 Pedagogernas föreställningar

Samtliga pedagoger berättar i intervjuerna om sina uppfattningar om vad som framkommer i fallet.

P1 berättar att även fast vårdnadshavarna med en annan kulturell bakgrund kanske inte är helt nöjda med att manliga pedagoger byter blöjor så accepteras det ändå. P1 säger att det handlar om tydlig kommunikation till vårdnadshavarna för att de ska förstå deras arbetsuppgifter. P1 berättar att vårdnadshavarna inte uttryckt något illa om att en manlig pedagog byter blöjor och har en förståelse, men P1 menar att de ändå inte är helt nöjda.

Just nu har vi en manlig hos oss och han byter blöja på flickor och pojkar och ingen av föräldrarna har sagt något om det än. Det är säkert många som inte är

hundra procent nöjda med det men de accepterar och förstår. Och är man tillräckligt säker så backar föräldrarna (P1).

P5 tar upp att det handlar om vårdnadshavarnas kultur och vad de är vana vid i sina hemländer. P5 uttrycker att det inte är några problem när vårdnadshavarna har integrerats. P6 menar på att det kan uppstå oro om en man ser en flickas könsorgan och att det inte är detsamma om en kvinna byter blöja på en flicka och det handlar om en kulturell aspekt.

Det största tror jag det handlar om det kulturella... att en man ska byta blöja på sin dotter? Och deras män byter antagligen inte blöja hemma liksom. Vi har ju många som är nykomlingar också här på stället, så för dem blir det ju en jättestor chock att det arbetar män på förskolor. Och de har jättesvårt att acceptera att en man ska byta blöja. Det är oftast där det ligger, men är det ett fall när de har bott i Sverige så länge har de inte varit sådana problem, utan de brukar anpassa sig (P5).

Jag har jobbat med en manlig pedagog i två år. Och där var det en del, som sagt de kommer från en bakgrund där män inte ska se flickorna där nere eller just den typen av kön (P6).

P4 beskriver att det oftast är pappan med en annan kulturell bakgrund i familjen som uttrycker att en manlig pedagog inte får byta blöja på deras barn. Det kan bero på att mannen är den som talar för familjen. P3 uttrycker att hen skulle uppleva svårigheter att jobba på en avdelning där denna situation uppstår.

Men de kommer alltid vissa, inte alla som inte vill att en man byter blöja, oftast jag är ledsen men det är oftast pappan som är emot det i familjen (P4).

Jag tror att det är en svår situation om jag jobbade på den avdelningen (P3).

En pedagog särskiljer sin uppfattning från de andra pedagogerna. P2 tolkar fallet som att vårdnadshavarna oroar sig för sexuellt ofredande. P1 beskriver att hen inte har någon föreställning om att det handlar om pappans kulturella bakgrund eller syn på genus och jämställdhet, utan det handlar om oro.

Och ena sidan är det ju helt absurt kan man tycka, att man då på något sätt förutsätter att risken att mitt barn skall utsättas för någon form av sexuellt ofredande eller så liksom. Men å andra sidan så vet man ju med sig att de har varit flera incidenter när de har skett fruktansvärda saker och att de i de flesta fall är en man som då utfört de (P2).

6.2.2 Pedagogernas strategier

Samtliga pedagoger berättar om sitt förhållningssätt och vad för strategier de använder sig av utifrån fallet.

P1 strategi är att lyfta hur viktigt det är att informera vårdnadshavare med en annan kulturell bakgrund om förskolans styrdokument och introducera dem till det svenska samhällets värderingar. P4 strategi bygger också på att informera om förskolans styrdokument. P4 tar även stöd av förskolechefen. P1 och P4 pedagoger lyfter här hur viktigt det är att informera om förskolans styrdokument. Då det kan vara bra för att vårdnadshavaren ska få en tydligare bild av förskolans uppdrag. P4 lyfter också om tveksamheter kring hur hen kan gå till väga i kommunikationen kan det vara bra att ta stöd av förskolechefen för att få stöttning.

Men det är från början vi informerar föräldrarna att det arbetar även manliga pedagoger och alla rutiner ska vi inte urskilja någon pedagog. Och inte behandla pedagogerna inte jämlikt. Nej du får inte byta blöja. Så alla uppgifter som han får betalt för ska alla göra. Men igen det är svårt men när man står på sig och berättar vad våra styrdokument säger och svenska samhällets värderingar och om man berättar och använder tolk även fast det bott i femton år. Men informera och informera, det är nyckeln till bra kommunikation och bra förståelse (P1).

Och vi har haft det här fallet, vi håller oss till läroplanen och vi diskriminerar inte någon. Och då brukar vi ofta ha möte med chefen för det är då chefen kommer in (P4).

P3 strategi är att ifrågasätta pappan varför en manlig pedagog inte får byta blöja. Även P3 tror att det är viktigt att ta stöd av förskolechefen för att få vidare dialog med pappan. P6 använder sig också av en strategi där hen tar hjälp av förskolechefen. Här lyfts även vikten av kommunikationens betydelse och få stöd av chefen i svåra situationer.

Om pappa vill prata med hade jag frågat varför han inte vill att en manlig pedagog ska byta blöja på deras barn. Om han vägrar fortfarande skulle jag inte byta och när han ska hämta dottern ska jag förklara för honom att det inte är bra att hon sätter sig med en full blöja och jag är ensam men vill du inte att jag ska byta på henne ska jag acceptera det. Jag kan inte göra något annat. Kanske skulle jag prata med min chef så kan jag han och chefen ha en diskussion men jag kan inte tänka mig att jag skulle göra något annat. Bara att acceptera att han inte vill (P3).

Men nej, vi säger alltid att vi kan sätta oss ner och prata tillsammans med chefen. För det här är något som chefen måste ta del utav. I sådana här situationer är det viktigt att hon är med och hör det. Man ska inte riktigt stå i en sådan här grej själv, det ska man inte för man måste få chansen och skydda den manliga pedagogen man jobbar med och inte få honom och framstå som något konstigt (P6).

P5 beskriver en strategi som har hjälpt på hens avdelning. Strategin bygger på ett projekt som handlar om att bygga relationer samt att bjuda in vårdnadshavarna till verksamheten. Här lyfter P5 vikten av relationsbyggande medel som att välkomna vårdnadshavarna in i verksamheten.

Alltså, jag hade försökt att bjuda in föräldrarna till verksamheten, kanske få vara med en förmiddag för att se hur det går till och vad vi gör här på förskolan. Att få vara med har hjälpt och att få vara med under dagen. Och det har ju öppnat upp till att ah... okej såhär jobbar dem här, så här jobbar dem i Sverige. Så bjuda in till verksamheten har motverkat det här med. För det är oftast en fördom om man bemöter på det här sättet, för att få bort fördomar måste man ju bemöta situationen. Vi har även jobbat med ett projekt som heter Bygga Broar, och det handlar om att skapa relationer med vårdnadshavare. Där får de berätta hur deras resa hit har berott på och så vidare (P5).

En pedagog särskiljer sin strategi, P2 utgår från sin uppfattning om att det handlar om sexuellt ofredande mot barn och hur viktigt det är att ha ett öppet klimat och rutiner på förskolan samtidigt som de ska finnas en tanke kring barnens integritet. P5 relaterar inte till den kulturella bakgrunden utan lyfter vikten av att samverka med vårdnadshavare samt kommunikationens betydelse för att få vårdnadshavarna att känna trygghet.

Så att jag kan förstå föräldrarnas oro men åh andra sidan så måste de ändå finnas ett sådant öppet klimat på avdelningen och de måste finnas sådana rutiner så att

sådana saker inte ska kunna ske alltså. Men de är jätte svårt för de är samtidigt barnets integritet. Det tänker jag på när jag byter blöja, man vill inte stå mitt på avdelningen med öppna dörrar och byta blöja det är ändå barnets rätt till sin kropp så här (P2).

6.3 Pojkar i klänningar

Här presenteras resultatet av intervjuerna för fall tre.

Hassan och hans familj kommer ursprungligen från Syrien och har nu bott i Sverige i fem år. Hassan är fyra år gammal och älskar att klä ut sig. Hassan har ett stort intresse för att leka rollekar av olika slag. Han är extra förtjust i klänningarna som finns på avdelningen. En dag när Hassans pappa hämtar befinner sig Hassan mitt uppe i en lek och har på sig en klänning. Hassans pappa iakttar sin son en stund och vänder sig sedan till pedagogerna. Pappan är upprörd över att hans pojke har på sig en klänning och ifrågasätter hur de kan tillåta Hassan och andra pojkar ha på sig klänningar. Pappans reaktion sker öppet framför Hassan och de andra barnen på förskolan.

6.3.1 Pedagogernas föreställningar

Samtliga pedagoger berättar i intervjuerna om sina uppfattningar om vad som framkommer i fallet.

Det P2 betonar är att barn har en uppfattning om sitt egna kön i en tidig ålder. Barnen blir färgade av den kulturen det har hemma. P2 beskriver att pappan i fallet begränsar sitt barn genom att säga att barnet inte får klä sig i en klänning och detta påverkar barnets världsbild. P3 beskriver att det handlar om vad för kultur vårdnadshavarna har och det påverkar hur de ser på pojkar i klänningar.

För det märker man eller sådär att i väldigt tidig ålder har man uppfattningar om att såhär, du är tjej, du är tjej och jag är tjej och du är kille. Men de är ju vanligt det har jag hört många gånger att dem pratar om att det bara är mamma som dammsuger. Och jag bara nej, pappor kan också dammsuga och dem bara nej mamma dammsuger. Men det är klart att om man växer upp i ett hem där det bara är till exempel mamma som dammsuger, tvättar och städar då ser man väl det som naturligt. Även då när man ser att som i det här fallet där pappan verkligen då begränsar sitt barns möjligheter (P2).

Det händer ingenting med en pojke som klär på sig i en klänning. Det är viktigt att föräldrarna förstår barnen att de kan leka och är nyfikna och vill utforska lite och testa det som finns på förskolan. Men det finns föräldrar som inte accepterar. Det är nog en kulturell fråga... (P3).

P5 beskriver att det många kulturer har gemensamt är att de särskiljer på vad som ses som flickigt och vad som ses som pojkgigt. P5 säger också att det kan vara svårt att acceptera en annan kultur som har en annan syn än vad pappan är van vid. Här framkommer det tydligt hur skilda meningar kring genus är kopplat till kulturell bakgrund.

Det blir som nu att han möter den nya kulturen, men han har inte riktigt accepterat den. Och sen det kulturella tror jag absolut har en jättestor betydelse. Många kulturer som vi har här i förskolan, vi har liksom nio olika kulturer här till exempel i min barngrupp. Och de dem kulturerna har gemensamt är liksom att de är typiskt flickigt och pojkgigt i de samtal vi har haft. De är väldigt många om det att så är det (P5).

Även P4 tar upp hur olika kulturer, kulturen präglar vårdnadshavarnas syn beroende på vilken kulturell bakgrund vårdnadshavarna har. P4 beskriver också hur det svenska samhällets kultur skiljer sig mycket från andra kulturer.

Man måste tänka så här vi är födda i Sverige eller jag är född i Sverige och jag tänker lite annorlunda än dem som är födda i Kosovo och det är inte konstigt. I Sverige kan man gifta sig med vem man vill och man kan vara vem man vill. Det är så det svenska samhället är uppbyggt jag tror ändå att många föräldrar som inte är födda här, de kommer in i de väldigt snabbt. Men jag kan inte säga att man kommer in i det helt heller. Det kanske inte har att göra med religion men det har att göra med kulturen all har olika kulturer hemma (P4).

P5 betonar också på hur den kulturella bakgrunden påverkar hur vårdnadshavarna ser på saker och ting och hur den synen skiljer sig från förskolans kultur. P1 beskriver att det kan skilja sig mellan vårdnadshavarnas åsikter. P1 berättar att oftast är en av vårdnadshavarna mer tillmötesgående än den andra.

Jag tror såhär att föräldrar har en föreställning om hur sina barn ska vara, de har oftast en föreställning att en pojke älskar bilar och ska liksom ha på sig blått. De har liksom redan en bild av hur deras barn ska vara och sedan blir det liksom tvärt emot. Och då vill de alltid beskylla någon annan för att det inte är ens egna fel att det blev så, utan det är vi som har skapat det på förskolan. Jag tror uppväxt har en stor betydelse, han kanske är uppväxt att det finns något som är typiskt pojke och flickigt och har levt i den kulturen och har man levt i den kulturen är det svårt att bemöta en annan kultur. Om man inte är öppen för den nya kulturen (P5).

Vi har haft det och då har vi haft diskussioner med föräldrarna. För att vi har haft en annan pojke som hade en pappa som inte ville att han ska ha klänning. Vi har haft återkommande diskussioner om det. Och det är oftast en av föräldrarna som är lite mildare i sina åsikter än den andra (P1).

Även P6 uttrycker att hen varit med om ett liknande fall och att en vårdnadshavare var mer tillmötesgående än den andra. P6 utgår från sina egna erfarenheter och kultur där det anses vara tabu för pojkar att bära klänningar. P6 kan relatera till exemplet men menar att det inte får förekomma i verksamheten.

Jag var med om ett sådant fall, mamman var inte alls lika hård. Och de var också från Syrien. De bah, vad ska jag göra? Det var deras enda son också och de hade två döttrar. Pappan var emot totalt, jag tror jag hade tre möten med honom och försökte förklara, förklara och förklara. Jag kommer ju själv från ett land där pojkar inte klär sig i klänningar för det är lite tabu att göra det. Självklart får de leva efter sina traditioner men de får inte göra det på vår bekostnad som här på förskolan. För här har vi våra regler. Tänk om vi skulle ändra alla regler utifrån vad alla föräldrarnas behov, hur skulle det se ut här? Och vi förvirrar barnet, barnet är i mitten och hemmet, förskolan var är jag (P6).

P5 särskiljer sig från de andra pedagogerna, då hen också betonar att religion har en stor betydelse av vårdnadshavarnas syn på flicka och pojke. P5 menar att kulturen grundar sig i vad religionen säger.

Oftast är det mer religion skulle jag säga än kulturellt för de nämner att Gud har skapat en flicka och en pojke och att de ska få vara så och de uppfattar det som att vi ändrar det Gud har skapat. Så jag skulle säga att det är mer religiöst än kulturellt faktiskt. Men många kulturer delar samma religion vilket blir att man tror att det är kulturer men de det egentligen handlar om religionen. Sen är de ju olika religiösa vissa är ju mer religiösa än andra. Och då blir det att folk som

kommer från samma kulturer har två helt olika uppfattningar om just den frågan (P5).

6.3.2 Pedagogernas strategier

Samtliga pedagoger berättar om sitt förhållningssätt och vad för strategier de använder sig av utifrån fallet.

P1 strategi är att kommunicera med vårdnadshavarna i ett samtal där det tas upp vad som gäller på förskolan. P4 strategi är att boka in ett samtal med vårdnadshavaren för att diskutera vidare och komma fram till en lösning. Här lyfter samtliga pedagoger kommunikationens betydelse och kommunikanten kring förskolans uppdrag.

Vi brukar ta upp det på föräldrasamtal om till exempel en pojke inte ska prova en klänning. Vi har inga klänningar men vi brukar informera att barnen får prova allt på förskolan. Vi har informerat föräldrarna att barnen ska ha fria händer och de får välja utifrån sina egna intressen och inte utifrån någon annans åsikt. Vi säger att det är okej för oss på förskolan och vi försöker bortleda om föräldern skriker framför barnen och säga kom vi kan gå iväg och prata i ett annat rum och informera och vi står på oss (P1).

Eh, jag tänker att vi boka in ett möte direkt gör vi här det vet jag de skulle jag göra för jag vill inte att han skrika här framför barnen vi tar det inte framför barnen. Vi måste ju bemöta föräldrarna också. Vi måste samverka och samarbeta att de ska komplettera hemmet men de kan inte alltid göra de. Jag tänker väldigt mycket vi har en lapp upp om jämställdhet och genus alltså att man blir påmind lite att tänka på det (P4).

P5 strategi är att informera vårdnadshavarna om läroplanen och om att på förskolan får alla barn leka med allt som erbjuds. P5 informerar också vårdnadshavaren om att hemma får ni göra som ni vill och på förskolan arbetar vi utefter vad läroplanen säger. Även här handlar det om att informera vårdnadshavaren om förskolans uppdrag och pedagogens ansvar. P5 förtydligar också att den synen som de har i hemmet är ingenting förskolan kan ta hänsyn till.

Jag bemötte det genom att säga vi lägger fram alla leksaker och vi har inte sagt att det här ska pojkar leka med och det här ska flickor leka med utan de får leka med allt som finns här på förskolan och väljer ditt barn att leka med just den klänningen då får han det för jag är inte här för att säga vad han ska leka med och inte. Det han gör hemma får du jättegärna fortsätta med och påverka men här får han faktiskt leka med allt. Han har ett fritt val och vi jobbar utefter läroplanen (P5).

P6 strategi är att säga till föräldern och informera vårdnadshavaren om att på förskolan får barnen leka fritt med vad de vill. P6 förklarar också att på förskolan arbetar de på ett visst sätt och hemma har ni era regler. Återigen tas vikten upp om att informera vårdnadshavaren om förskolans uppdrag.

För det första skulle jag säga till honom att det är inget vi tar upp framför barnen. Det är jätteviktigt för att barn dem tar in allt man säger. Jag brukar säga såhär hemma är det du som bestämmer, vill inte du att din son ska ha kjol det är upp till dig en på förskolan det han vill ha på sig här kommer han få ha på sig här (P6).

P3 strategier är att förklara att det är en lek barnet utforskar och inget som påverkar barnets kön. P2 strategi är att ställa frågor och få vårdnadshavaren att själv berätta och reflektera vad dem känner och varför. P2 menar att det underlättar istället för att informera vårdnadshavaren. P3 och P2 lyfter vikten av kommunicera, att lyssna på vårdnadshavaren och ställa frågor för att få vårdnadshavaren att reflektera.

Jag skulle prata med honom och säga att det bara är en roll och ingenting annat. Jag tror man måste förklara till dem, okej det finns biologiska skillnader men det finns inget annat (P3).

Ah, om jag skulle hamna i den situationen och har jag möjlighet i stunden att till exempel om det finns en annan pedagog i rummet. Då skulle jag be föräldern att komma med så går vi ut i ett annat rum och pratar om de här. För att de ska man ju inte ta inför barnen. Jag tror mycket på att ställa frågor för att dem själva ska börja reflektera över sitt beteende. För jag skulle liksom kunna stå och bara säga argument på argument på argument, men har man en sådan uppfattning så är de inte säkert att man lyssnar, tyvärr. Har man en bra relation i grunden och de uppstår sådana saker så kan man oftast lösa de på ett väldigt bra sätt (P2).

7 DISKUSSION

Under denna rubrik presenteras metoddiskussionen, resultatdiskussionen och didaktiska konsekvenser.

7.1 Metoddiskussion

Tanken var från börjat att göra en gruppintervju i ett arbetslag för att få ut så mycket information som möjligt på kort tid. Efter att fått avslag från en förskola med fyra arbetslag insågs det hur svårt det skulle vara att hitta en förskola som kunde vara med och medverka under arbetstid inom kort varsel. Därför beslutade vi att använda enskilda intervjuer i två arbetslag.

Vi använde sig av strukturerade intervjufrågor för att få fram det som undersöktes och besvara syftet med studien. Det tillkom spontana intervjufrågor utifrån deltagarnas svar. Det blev en tillgång då deltagarna lätt kunde sväva iväg till andra ämnen och därmed fanns en risk att förlora syftet. Genom att använda spontana intervjufrågor fick vi dem att återkoppla till det som undersöktes. Christofferssen och Johannessen (2015, s. 16) påpekar att i en kvalitativ intervju ställs mer öppna och flexibla frågor. Frågorna behöver inte vara lika för samtliga pedagoger utan kan utformas utifrån samtalet med personen. Frågorna kan alltså förändras och det kan tillkomma frågor under intervjuens gång. Pedagogerna får ett större utrymme att svara fritt på frågorna, vilket bidrar till mer informativa och detaljerade svar.

För att styrka intervjuerna kunde det också gjorts observationer för att se pedagogernas förhållningssätt i verksamheten. Men eftersom studien utgick från tre fiktiva fall framkom det hur pedagogerna skulle förhållit sig till de olika fallen. Därför hade det varit svårt att styrka intervju svaren till den verkliga verksamheten, då det inte är säkert att just dessa fall eller liknande händelser äger rum under observationerna.

7.2 Resultatdiskussion

Under denna rubrik diskuteras resultatet kopplat till bakgrund och teoretisk ram utefter följande rubriker ”kvinnans förväntade ansvar”, manlig pedagoger och blöjbyten och pojkar i klänningar.

7.2.1 "Kvinnans förväntade ansvar"

Resultatet visar att fem av sex pedagoger upplever utifrån pappans agerande i fallet att det är kvinnans roll att ta hand om barnet, stereotypa könsroller. De beskriver att i vissa kulturer anser pappan att det inte är hans uppgift att sköta omvårdnaden kring barnet. En pedagog tar upp att det kan handla om respekt för kvinnan. En annan pedagog betonar att situationen uppstår på grund av att yrket är kvinnodominerande. Som tidigare berörts i bakgrunden beskriver Johansson (2008, ss. 185- 186) att normen av genusmärkta handlingar avspeglas utifrån vilken kultur personen i fråga växer upp i. Genusmärkta handlingar kan synliggöras i barns lek där det till exempel är vanligt att flickor tar rollen som sjuksköterska eller fröken i leken, då detta är kvinnodominerande yrken i samhället. Vår förståelse angående denna fråga samstämde med den uppfattning som fem pedagoger har. Vilket är att det kan finnas skillnader beroende på vilken kultur personen kommer ifrån och vilka normer personen tidigare levt efter. Förskolan speglar det svenska samhällets normer och värderingar i verksamheten. En slutsats som dragits utifrån det egna resultatet är att barn skapar sina egna normer och värderingar och i likhet bär vårdnadshavarna sina normer och värderingar från sin egen uppväxt. Enligt Allwood och Eriksson (2017, ss. 145-146) beskriver de att utifrån den socialkonstruktivistiska teorin är genus en konstruktion av den sociala kommunikationsprocessen. Det innebär att synen på vad som är manligt och kvinnligt skapas utifrån den sociala kommunikationsprocessen och bildar normer i samhället. Beroende på vilken kultur personen kommer ifrån kan det finnas stora skillnader mellan kvinnan och mannens ansvar kring barnet och hushållet. Det som tidigare berörts i bakgrunden påvisar Johansson (2008, ss. 13-21) att barn har förväntningar utifrån vad normen säger om traditionella könsroller i samhället och utifrån familjens kulturella bakgrund. Det som kan ses är att kvinnor vanligtvis är mer omhändertagande än vad män är. Schlytter och Rexvid (2016, ss. 34-36) beskriver att i ett förmodernt samhälle tar kvinnorna i familjen mer ansvar för hushållet och barnen.

I resultatet framkommer det att beroende på vilken kultur mannen kommer ifrån och hur uppdelningen av ansvaret i hemmet ser ut. Påverkar det pappans föreställningar om att det inte är hans uppgift att klä av barnet när han lämnar. Utifrån vara egna erfarenheter är förskolans verksamhet kvinnodominerande och en slutsats de gör av det som skrivs fram i resultatet och det som beskrivs ovan är att mannen inte klär av sitt barn vid överlämning för att han möts enbart av kvinnor. Det kan för honom vara naturligt att överlämna barnet direkt till den kvinnliga pedagogen. Detta kan spekuleras vidare i att det finns en risk att om en kvinna och man hade arbetat samtidigt hade pappan av kulturella skäl lämnat över sitt barn till den kvinnliga pedagogen. För att pappan eventuellt är van vid att det är kvinnans uppgift att ta hand om barnet. Hade det till exempel enbart arbetat män som sällan förekommer i förskolans verksamhet hade förmodligen pappan klätt av sitt barn själv, då det vanligtvis inte förkommer att en man ber en annan man att ta hand om sitt barn.

Endast en av pedagogerna har en upplevelse av att pappans agerande kan bero på att den kulturella bakgrunden grundar sig i att mannen inte ska ha ögonkontakt med kvinnor, än med dem kvinnor som tillhör mannens familj. Vår tolkning varför pedagogen urskiljer sig från de andra pedagogerna kan bero på att denna pedagog själv bär på en erfarenhet av att kvinnor och män inte ska ha någon som helst kontakt i vissa kulturer. Det kan tolkas som att pedagogen menar att mannen endast få ha kontakt med sina kvinnliga släktingar och sin fru men inte övriga kvinnor. Vi tolkar det inte heller som att pedagogen har en erfarenhet av att mannen ser ner på kvinnan och att det är kvinnans uppgift att ta hand om barnet, utan att mannen visar kvinnan respekt genom att inte ha ögonkontakt. Mannen kan också befinna sig i

en svår situation, då han inte vet hur han ska bete sig och därför väljer att lämna barnet påklätt till den kvinnliga pedagogen och gå för att undvika situationen som kan uppstå.

7.2.2 Pedagogernas strategier: Kvinnans förväntade ansvar

Resultatet visar att en stor andel av pedagogerna tar upp kommunikationens betydelse för att skapa förståelse mellan båda parter, vilket sammanfattar bland annat samtal och tolk som kommunikationsmedel. Pedagogerna lägger en stor vikt i att informera vårdnadshavarna om vart vårdnadshavarnas ansvar slutar och vart pedagogernas ansvar börjar, förskolans styrdokument, grundläggande värderingar och jämställdhetsarbetet. Det som tidigare berörts i bakgrunden av Lenz Taguchi Bodén och Ohrlander (2011, ss. 37-37) är att flickor och pojkar oftast delas upp i olika grupper. Det är något som deltagarna i studien lägger stor vikt i att motverka. Förskolan är en plats där det ska vara jämställt mellan flickor och pojkar. Förskolan arbetar ständigt för jämställdhet. Det är inte alltid lätt, en del svårigheter kan uppstå om pedagogerna har egna värderingar och vårdnadshavare har andra normer och värderingar än vad förskolans verksamhet strävar efter. Därför är det viktigt att reflektera över sitt eget tänkande om hur pedagoger förhåller sig till olika situationer där jämställdhetsarbetet kan påverkas. Eidevald (2009, s 106) betonar hur pedagogers bemötande skiljer sig gentemot pojkar och flickor när det befinner sig i en konflikt. De skiljer sig i bemötandet när en pojke och pojke har en konflikt gentemot om en pojke och flicka har en konflikt.

Hwang och Nilsson (2011, ss. 74-75) beskriver utifrån ett socialkonstruktionistiskt perspektiv att samhällets normer bildas genom det sociala samspelet. Beroende på under vilken tid och i vilket samhälle personen ifråga växer upp i. Utifrån det som beskrivs ovan tolkar vi att vårdnadshavarnas kulturella bakgrund och hur de är uppväxta kan påverka att de har en annan syn på vad jämställdhet betyder, eller att de inte har lika mycket jämställt mellan könen som finns i svenska samhället. I *läroplanen för förskolan* (lpfö98 rev, 16, s. 8) beskrivs det att pojkar och flickor ska ha samma förutsättningar oavsett kön. En slutsats av vi gör är att det kan i andra kulturer vara mer uppdelat mellan könen. Det kan krocka mellan vårdnadshavarnas kulturella bakgrund gentemot vad förskolans kultur säger. Kort sagt kan det resultera i att det blir en konflikt mellan två kulturer, vårdnadshavaren och pedagogen. Därför är kommunikationen mellan vårdnadshavarna och pedagogerna en viktig faktor i verksamheten. Det framkommer i resultatet att pedagogerna använder sig av olika hjälpmedel för att underlätta kommunikationen. Pedagogerna påvisar också att informera vårdnadshavarna om hur de arbetar och att det är nyckeln till en bra relation och en bra förståelse för varandra. Det framkommer också i resultatet att det är viktigt att använda sig av tolk för att undvika missförstånd. Likväl, Bosacki et al (2013, ss.185-186) i sin studie att i ett klass rum kan det finnas många olika individer. En deltagare beskriver att hen tidigare delat upp pojkar och flickor. Deltagarens syn på genus och etnicitet har utvecklats och deltagare har fått en annan syn under årens gång. Numera har hen en syn på att barn lär sig av varandra och från deras olikheter som till exempel kön, etnicitet eller religion. Det nämns även i studiens resultat att strategierna för att möta detta är inte bättre än den som använder sig av dem.

7.2.3 Manliga pedagoger och blöjbyte

Fyra av de sex pedagogerna uttrycker att det kan finnas komplikationer när vårdnadshavarna har en annan kulturell bakgrund vid blöjbyten när det utförs av en manlig pedagog. Vidare beskriver deltagarna att det inte är vanligt att en man har den uppgiften i hemmet eller att en man inte ska se det motsatta könets könsorgan. Det framkommer att det ofta är pappan som har svårigheter med det och det uppstår en oro. Det framkommer också att det finns en föreställning kring att det är mannen som talar för familjen. En annan pedagog kopplar till egna erfarenheter där familjer accepterar att en man byter blöja. Men det finns en föreställning

kring att dem ändå inte är helt nöjda med det. En pedagog särskiljer från de andra pedagogerna. Denne pedagog har en erfarenhet av att sexuella ofredanden kan ske vid sådana situationer. Det som tidigare berörts i bakgrunden av Bosacki et al (2016, ss. 327- 328) är att familjens kulturella bakgrund spelar en stor roll för hur barnet utvecklar sin könsidentitet. Den kulturella bakgrunden kopplas också ihop med den manliga dominansen att pojkar är dem som ska bestämma inom familjen och flickor ska gå efter vad mannen säger. I bakgrunden beskriver Arvidson och Johansson (2017, ss. 56-57) hur identiteten skapas i samband med igenkännandet och särskildhet till andra identiteter.

Vår tolkning utifrån det som beskrivs ovan att den manliga pedagogen inte får byta blöja på barnet. Det är för att vårdnadshavaren har en annan kulturell bakgrund som har en annan syn på genus. Mannen ser det som att det går emot den egna kulturens norm att en annan man tar det ansvaret som kvinnan i deras kultur ansvarar över. Tolkningen till att det oftast är pappan och inte mamman som uttrycker att han har svårigheter med att en man byter blöja. Det kan bero att kulturen som mannen kommer ifrån är det vanligtvis mannen som ansvarar för besluten inom familjen. Vår tolkning varför pedagogen urskiljer sig från de andra pedagogerna kan bero på att denne pedagog kopplar det till sina egna erfarenheter. Pedagogen har inga erfarenheter att det kan handla om den kulturella bakgrunden. Utan att det istället kan handla om att pappan är rädd för att det kan förekomma sexuellt ofredande.

7.2.4 Pedagogernas strategier: Manliga pedagoger och blöjbyten

Två av de sex pedagogerna lyfter vikten av att informera vårdnadshavarna och kommunikationens betydelse. Tre av sex pedagoger tar upp att de tar stöd av förskolechefen. Två av sex pedagoger betonar läroplanen. En pedagog betonar vikten av att introducera vårdnadshavarna till samhället. En annan pedagog använder sig av strategier för att skapa relationer till vårdnadshavarna. En pedagogs svar särskiljer sig, pedagogen utgår från att det inte är en kulturell fråga utan handlar om sexuellt ofredande. Denna pedagog använder sig av strategier som har med att skapa trygghet hos vårdnadshavarna. Det som tidigare tagits upp i bakgrunden av Lunneblad (2015, s. 128) är att förskolan är en plats där olika individer med olika kulturella bakgrunder möts och därmed sker ett interkulturellt möte. Utefter det ska förskolan arbeta för att bemöta och förstå människors olikheter, vart de kommer ifrån och vilka villkor de lever efter.

I resultat kan vi se att samtliga pedagoger tar någon form av kommunikationsstrategi. Några trycker på att kommunikationen ska ske med stöd från förskolechefen och vissa trycker på att de informerar vårdnadshavaren på plats och tar upp vad läroplanen säger och hur de arbetar efter den. Kommunikationsformen är föränderlig beroende på hur situationen ser ut, ibland kan det behövas tolk för att fortsätta dialogen utan risk för missförstånd. Det som framkommer är att det är viktigt med ett relationsbyggande samarbete mellan pedagoger, vårdnadshavare och förskolechef. För att skapa trygghet och för att förstå varandra bättre. Likaväl nämner Stage, Wilkerson, Hegde, Lisson och Babatunde (2018, ss. 165-164) i sin studie att vårdnadshavare kan ses som ett hinder i undervisningen. Det som nämns är utbildningsnivå, bakgrund och kulturella skillnader. Resultatet tar även upp vikten av att skapa en bra relation mellan vårdnadshavarna, barnen och lärarna.

7.2.5 Pojkar i klänningar

Samtliga pedagoger tar upp att det handlar om den kulturella bakgrunden. En av pedagogerna har en föreställning kring att pappan har en uppfattning om att pojkens könsidentitet påverkas. En annan pedagog har en föreställning att pappa begränsar sitt barn. En av pedagogerna lyfter att det kan handla om religion och inte bara om den kulturella bakgrunden. Det som tidigare

berörts i bakgrunden av Eidervald (2009, s. 165) är att vårdnadshavare till pojkar uttrycker mer oro kring jämställdhetsarbetet än vad vårdnadshavare till flickor gör. En anledning till det är att vårdnadshavare till pojkar är oroliga för att det handlar om att göra pojkar till mer kvinnliga individer. Utifrån det som beskrivs av Fagerström och Nilson (2008, ss. 7-8) om manligt och kvinnligt och maskulint och feminint. Manligt och kvinnligt innebär de förväntade egenskaperna, exempelvis att tycka om klänningar kan ses som en kvinnlig förväntad egenskap. En tolkning kan vara att pedagogen kopplar sin föreställning kring fallet till begreppen maskulinitet och femininitet och på så sätt utgår från att pappan ser klänningen som något feminint, det kan ses som en svaghet. Vidare beskriver Lenz Taguchi, Bodén & Ohrlander (2011, s. 88) att det finns skillnader mellan könen utifrån de biologiska faktorerna. Det finns också sociala konstruktioner som bildas utifrån individen. Istället för att anta att barnet agerar utifrån samhällets stereotypa normer kan det ses att barnet gör ett individuellt val utifrån deras nyfikenhet och de sociala könskonstruktionerna. Ovan beskrivs det hur barn skapar konstruktioner utifrån individen och det sociala samspelt. Det är något som kopplas till den socialkonstruktivistiska teorin.

Vi tolkar det som att det handlar om vårdnadshavarens kulturella bakgrund. Något som tidigare berörts i bakgrunden av Lykke (2009, s. 9) är att begreppen genus och kön särskiljs. Genus handlar om de sociala konstruktionerna det som uppfattas som ”manligt och kvinnligt”. Begreppet kön handlar om det biologiska könet, man och kvinna. En av pedagogerna nämner att i andra kulturer är det inte socialt accepterat att män bär klänningar. Det framkommer i resultatet att vårdnadshavaren kan uttrycka en oro över och tro att en klädsel som en klänning kan göra pojken till en flicka och ändra pojkens framtida sexuella läggning. En av pedagogerna har en annan uppfattning och urskiljer sig från de andra pedagogerna. Vi tolkar det som att det handlar om att denne pedagogen har mer förkunskap och erfarenheter om andra religioner. Därför beskriver pedagogen att det handlar mer om vad religionen säger än vad kulturen säger.

7.2.6 Pedagogernas strategier: Pojkar i klänningar

Fem av sex pedagoger tar upp att de informerar och kommunicerar med vårdnadshavaren. En av pedagogerna tar upp att hen ifrågasätter vårdnadshavaren och får vårdnadshavaren att reflektera. Det kan ses i resultatet att pedagogerna använder sig av strategier för att kommunicera med vårdnadshavarna om könsstereotypa roller och betonar läroplanen. En pedagog kommunicerar till vårdnadshavaren att det inte påverkar barnets sexuella läggning. I resultatet framkommer det att barn får andra normer och värderingar från hemmet det är viktigt att förtydliga i förskolan om vad för normer och värderingar som arbetar för i förskolan. Det är för att integrera vårdnadshavare och barn i det svenska samhället. Ett sätt att göra det på är genom att introducera normkritiska böcker för barnen och introducera det till föräldrarna för att skapa diskussion. Det har tidigare tagits upp i bakgrunden av Wedin (2014, ss. 71-72) att när pedagoger bjuda in barnet till litteraturens värld ska litteratur vara varierad. Bland annat litteratur som innefattar vanliga samhällsnormer och även sådan litteratur som inte är lika vanligt och inte anses vara normer i samhället. Det ska introduceras för barnet då det som inte normen i samhället säger inte ska uppfattas som något som är onormalt. Normkritiska böcker är något som kan innefatta det sällsynta i samhället, som till exempel att pojkar kan visa mycket känslor och att flickor kan vara starka. Variation av litteratur kan med andra ord berika barnets erfarenhet om hur de ser på saker. Likväl berör Schwarz och Lindqvist (2018, s. 9) vikten av att skapa mångfald i förskolan för barn genom att skapa ett bredare utbud av material som visar på olikheter för barnen att identifiera sig med.

7.3 Didaktiska konsekvenser

När det talas om jämställdhetsarbetet i förskolan är det viktigt som pedagog att reflektera över sitt eget agerande. Alla bär med sig erfarenheter sedan tidigare som kan motsäga förskolans styrdokument. I studien undersöks det om pedagogernas strategier med utgångspunkt i vad pedagogerna har för föreställningar utifrån de tre fallen som presenteras. Pedagogerna utgår från sina egna erfarenheter och värderingar de bär med sig kring genus, därför kan resultatet variera från person till person. Fallen som presenteras i studien utgår från familjer som har en annan kulturell bakgrund. Det betyder inte att familjer med svensk bakgrund inte har en kultur de bär på. Familjer med svensk kultur kan också agera och bära på liknade värderingar som familjerna i de tre fallen bär med sig, dock tolkar vi att det inte är lika förekommande. I studien refereras det till Bodén och Ohrlander (2011, ss. 37-37) som nämner att svårigheter kan uppstå när pedagoger och vårdnadshavare har olika värderingar kring jämställdhetsarbetet. Med det sagt är det oberoende på vad för kultur de bär på och berör mer vad de har för erfarenheter, till exempel kan en familj med svensk bakgrund ha samma åsikter som presenteras i fallen.

Studien genomförs i två förskolor som ligger i ett mångkulturellt område, vilket bidrar till att det finns ett flertal olika etniciteter i barngrupperna och i personalstyrkan. Om det istället hade valts att utföra studien i förskolor som ligger i ett område där majoriteten av familjerna har svensk bakgrund tror vi inte att resultatet skulle bli detsamma. Detta har sin utgångspunkt ur den socialkonstruktivistiska teorin. Studiens syfte är att synliggöra pedagogers olika strategier i en mångkulturell förskola gällande genus och jämställdhetsarbetet. Det som har sina fördelar med studien är att vi har fått nya erfarenheter och kunskaper från pedagogerna vi har intervjuat. Vi har fått bekräftat att tankar vi haft innan vi gjorde vår undersökning samstämde med vårt resultat. Vi har blivit även blivit berikade av nya förhållningssätt pedagogerna delat med sig av. Vi tror att denna studie kan hjälpa pedagoger att vidga sitt synsätt och få en medvetenhet av vikten att skapa relationer med vårdnadshavare för att uppnå målet med en jämställd förskola.

REFERENSER

- Allwood, Carl Martin & Erikson, Martin G. (2017). *Grundläggande vetenskapsteori: för psykologi och andra beteendevetenskaper*. Andra upplagan Lund: Studentlitteratur
- Alvehus, Johan (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Arvidson, Markus & Johansson, Sara (2017). *Roll och identitet: en socialpsykologisk introduktion*. Första upplagan Malmö: Gleerups
- Brandy A. Dewar , Jennifer E. Servos , Sandra L. Bosacki & Robert Coplan (2013) *Early childhood educators' reflections on teaching practices: the role of gender and culture*. Tillgänglig på Internet: <https://www-tandfonline-com.lib.costello.pub.hb.se/doi/pdf/10.1080/14623943.2013.767234?needAccess=true>
- Brinkkjaer, Ulf & Høyen, Marianne (2013). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Christoffersen, Line & Johannessen, Asbjørn (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Christoffersen, Line & Johannessen, Asbjørn (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Dalen, Monica (2008). *Intervju som metod*. 1. uppl. Malmö: Gleerups utbildning
- Eidevald, Christian (2009). *Det finns inga tjejbestämmare [Elektronisk resurs] : att förstå kön som position i förskolans vardagsrutiner och lek*. Diss. Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hj:diva-7732>
- Fagerström, Linda & Nilson, Maria (2008). *Genus, medier och masskultur*. Malmö: Gleerup
- Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet
Tillgänglig på Internet:
http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf
- Hermerén, Göran (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet
Tillgänglig på Internet: <https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningsged>
- Hwang, Philip & Nilsson, Björn (2011). *Utvecklingspsykologi*. 3., rev. utg. Stockholm: Natur och kultur
- Johansson, Eva (2008). *"Gustav får visst sitta i tjejsoffan!": etik och genus i förskolebarns världar*. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Larsen, Ann Kristin (2018). *Metod helt enkelt: en introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Andra upplagan Malmö: Gleerups

Lenz Taguchi, Hillevi, Bodén, Linnea & Ohrlander, Kajsa (red.) (2011). *En rosa pedagogik: jämställdhetspedagogiska utmaningar*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Lunneblad, Johannes (2013). *Den mångkulturella förskolan: motsägelser och möjligheter*. 2., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Lykke, Nina (2009). *Genusforskning: en guide till feministisk teori, metodologi och skrift*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Läroplan för förskolan Lpfö 98. [Ny, rev. utg.] (2016). Stockholm: Skolverket

Ryen, Anne (2004). *Kvalitativ intervju: från vetenskapsteori till fältstudier*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi

Servos, Dewar, Bosacki och Carleton (2016) *Canadian early childhood educators' perceptions of young children's gender-role play and cultural identity*.
Tillgänglig på internet: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1476718X15579740>

Schlytter, Astrid & Rexvid, Devin (2016). *Mäns heder: att vara både offer och förövare*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Schwarz och Lindqvist (2018) Exploring the Phenomenology of Whiteness in a Swedish Preschool Class.

Tillgänglig på internet: <https://link.springer-com.lib.costello.pub.hb.se/content/pdf/10.1007%2Fs13158-018-0210-3.pdf>

SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Virginia C Stage, Kristi Wilkerson, Archana Hegde, Sarah Lisson & Oyinlola Toyin Babatunde (2018) *Head Start administrator and teacher perceptions of parental influence on preschool children's nutrition education*.

Tillgänglig på Internet: <https://journals-sagepub-com.lib.costello.pub.hb.se/doi/pdf/10.1177/1476718X17705415>

Wedin, Eva-Karin (2014). *Jämställdhetsarbete i förskola och skola*. 3., [uppdaterade] uppl. Stockholm: Norstedts juridik

BILAGA 1

HÖGSKOLAN I BORÅS

Paulina Steen och Karin Eliasson

Samtycke

Samtycke till insamling och behandling av uppgifter om dig

Som en del av kursen Examensarbete; Att utforska pedagogiskt arbete för förskollärare vid Högskolan i Borås utför vi en studie med syftet, att undersöka genus och jämställdhet i förskolan. Vi som utför studien skulle vilja att du lämnar vissa uppgifter om dig själv, närmare bestämt ålder och utbildning. Uppgifterna kommer att användas i vår studie. Högskolan i Borås är personuppgiftsansvarig för behandlingen, som sker med stöd av artikel 6.1 (a) i dataskyddsförordningen (samtycke). Uppgifterna kommer att användas av oss samt vara tillgängliga för lärarna på den aktuella kursen och centrala administratörer vid högskolan. Uppgifterna kan dock vara att betrakta som allmänna handlingar som kan komma att lämnas ut i det någon begär det i enlighet med offentlighetsprincipen. Uppgifterna kommer att lagras inom EU/EES eller tredje land som EU-kommissionen beslutat har en skyddsnivå som är adekvat, dvs. tillräckligt hög enligt dataskyddsförordningen. Uppgifterna kommer att raderas när de inte längre är nödvändiga. Resultatet av studien kommer att sammanställas i avidentifierad form och presenteras så att inga uppgifter kan spåras till dig. Du bestämmer själv om du vill delta i studien. Det är helt frivilligt att lämna samtycke, och du kan när som helst ta tillbaka ett lämnat samtycke. Dina uppgifter kommer då inte att användas mera. På grund av lagkrav kan högskolan dock vara förhindrade att omedelbart ta bort uppgifterna. Jag samtycker till att uppgifter om mig samlas in och behandlas enligt ovan.

Underskrift

Namnförtydligande

Ort och datum

Information om behandlingen av personuppgifter

Din personliga integritet är viktig för oss på Högskolan i Borås. Därför är vi angelägna om att all behandling av personuppgifter sker på ett korrekt och säkert sätt i överensstämmelse med gällande lagar och förordningar. Högskolan följer bland annat dataskyddsförordningen, mer känd som GDPR. Högskolan i Borås är personuppgiftsansvarig för all behandling av personuppgifter inom högskolans verksamhet. Om du har några frågor kring hur dina personuppgifter behandlas kan du läsa mer om hur högskolan behandlar personuppgifter på vår webbplats, <http://www.hb.se/dataskydd>. Du är också välkommen att kontakta ansvarig för den aktuella kursen med frågor. Dina rättigheter

- Högskolan är öppen med hur vi behandlar dina personuppgifter. Om du vill veta vilka personuppgifter som vi behandlar om dig kan du kostnadsfritt en gång per år begära ett utdrag med information om detta (ett så kallat registerutdrag). För att beställa ett registerutdrag kan du använda blanketten för begäran om registerutdrag på högskolans webbplats, <http://www.hb.se/dataskydd>.

6. I vissa fall kan vi komma att be om samtycke (godkännande) till att behandla dina personuppgifter. Om du lämnar sådant samtycke kan du när som helst ta tillbaka detta. Vi kommer då inte att fortsätta behandla dina personuppgifter. På grund av lagkrav kan vi dock vara förhindrade att omedelbart radera uppgifterna.

7. Du har rätt att inte bli föremål för automatiserat beslutsfattande, inklusive profilering, dvs. beslut som fattas på teknisk väg utan mänsklig inblandning. Högskolan fattar inte några sådana beslut.

8. Du har rätt att i vissa fall få dina personuppgifter i ett allmänt använt format för att överföra dessa till en annan personuppgiftsansvarig.

9. Du har rätt att få dina personuppgifter ändrade eller kompletterade om de skulle visa sig vara felaktiga eller ofullständiga.

10. Du har rätt att i vissa fall få behandlingen av dina personuppgifter begränsad eller avslutad.

11. Du har rätt att i vissa fall få dina personuppgifter raderade.

12. Du har rätt att klaga på högskolans behandling av dina personuppgifter till Datatillsynsmyndigheten, som är tillsynsmyndighet.

BILAGA 2

Intervjufrågor

- Vad händer i fallet?
- Hur hade ni hanterat situationen?
- Hur ställer ni er till vårdnadshavarna kulturella bakgrund och syn på genus gentemot vad läroplanen för förskolan säger?
- Hur gör ni för att vårdnadshavare ska förstå hur ni arbetar i förskolan?
- Hur gör ni för att tillmötesgå vårdnadshavarna?
- Hur skulle ni förhålla er till situationen om ni är medveten om att familjen har det tufft, till exempel familjen har inget stabilt boende? Tar ni tag i konflikten eller "låter det vara?"
- Hur arbetar ni för att främja jämställdhet i relation med vårdnadshavare?
- Hur främjar ni jämställdheten när ni ser till vårdnadshavares syn på genus och hur de kommunicerar med sina barn?

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se